

5.10.2016

POL-2016-12631

Oikeusministeriö
Kriminaalipoliittinen osasto

Luonnos HE:ksi tutkintavankeuden vaihtoehdoista ja järjestämisestä

Oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto on pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi tutkintavankeuden vaihtoehdoista ja järjestämisestä.

Poliisihallitus on 10.6.2016 antanut sisäministeriölle tutkintavankeuden vaihtoehdoista lausunnon joka oheistetaan. Poliisihallitus uudistaa kaiken mainitussa lausunnossa sisäministeriölle esittämänsä. Lausunto pyydetään huomioimaan sellaisenaan asian valmistelussa.

Poliisihallitus korostaa, että esitysluonnoksesta poiketen poliisi ei pysty suoriutumaan lisätehtävistä poliisille valtionalouden kehyspäätöksissä ja valtion talousarvioissa osoitettujen määrärahojen puitteissa, vaan kaikkia lisätehtäviä varten on osoitettava määrärahat erikseen. Kaikki lisäkustannukset tulee korvata poliisille täysimääräisesti.

Tutkintavankeuden vaihtoehtoja ja järjestämistä selvittäneen työryhmän käsityksen mukaan tutkintavankien säilyttämisestä poliisin säilytystiloissa tulisi luopua kokonaan mahdollisimman pian, mutta viimeistään vuoteen 2025 mennessä. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan poliittinen päätös asiassa tulisi tehdä mahdollisimman nopeasti, jotta koordinoitu valmistelu tavoitetilan saavuttamiseksi voitaisiin aloittaa yhteistyössä oikeushallinnon ja sisäasiainhallinnon välillä.

Poliisiyllyjohtaja

Seppo Kolehmainen

Poliisiylitarkastaja

Anne Aaltonen

Liite:

Poliisihallituksen lausunto 10.6.2016, POL-2016-2663

10.06.2016

POL-2016-2663

SISÄMINISTERIÖ

Poliisihallituksen lausunto tutkintavankeuden vaihtoehdoista

Asia

Oikeusministeriön asettama työryhmä on selvittänyt tutkintavankeuden vaihtoehtoja ja tutkintavankeuden järjestämistä selvityksessään, Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja, Tutkintavankeuden vaihtoehdot ja järjestäminen, 5/2015.

Työryhmä ehdottaa, että aikaa, jonka tutkintavanki voidaan säilyttää poliisin ylläpitämässä säilytystilassa, lyhennettäisiin pääsääntöisesti 7 vuorokauteen ja sijoittamisen edellytyksiä täsmennettäisiin.

Oikeusministeriössä pidettiin 27.5.2016 kokous, jossa käsiteltiin tutkintavankeuden vaihtoehtoisia järjestelyitä erityisesti kustannusvaikutusten osalta. Kokoukseen osallistui henkilöitä oikeusministeriöstä, sisäministeriöstä ja Poliisihallituksesta. Tämä lausunto perustuu pidettyyn kokoukseen.

Lausunto

Taloudelliset vaikutukset

Poliisihallitus on antanut lausunnon (3.12.2015) hallituksen esitykseen eduskunnalle, POL-2015-15886, pakkokeinolain, rikoslain ja tutkintavankeuslain muuttamisesta aiheutuvista kustannuksista. Poliisihallitus on täydentänyt (21.12.2015) mainittua lausuntoa tarkentamalla laskelmia ja kustannusvaikutuksia.

Oikeusministeriön laskelman mukaan poliisille tulisi lisää kuljetuskustannuksia vuositasolla noin 640 000 euron verran ja vastaavasti poliisi säästäisi ruokakustannuksissa noin 260 000 euroa ja terveydenhoitokustannuksissa noin 22 000 euroa. Yhteensä lisäkustannus poliisille olisi 358 000 euroa vuositasolla.

Oikeusministeriön arvion mukaan poliisi ei tulisi saamaan lisärahoitusta mainittuun kuluerään.

Poliisihallitus painottaa, että poliisi ei pysty suoriutumaan kehysrahoituksen puitteissa yhdestäkään uudesta tehtävästä. Mikäli poliisille annetaan uusia vastuita, on näihin tehtäviin osoitettava tarvittavat resurssit lisätalousarviossa.

Tutkintavankien säilyttäminen poliisin tiloissa

Työryhmä ehdottaa, että aikaa, jonka tutkintavanki voidaan säilyttää poliisin ylläpitämässä säilytystilassa, lyhennettäisiin 7 vuorokauteen ja sijoittamisen edellytyksiä täsmennettäisiin. On myös syytä huomioida, että läsnäoloa tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa rajattaisiin 12 tuntiin. Tämä tarkoittaisi sitä, että säilyttäminen poliisin tilassa ei saisi matka-aika mukaan lukien kestää 12 tuntia pidempää aikaa vuorokaudessa. Mikäli tästä menettelystä haluttaisiin poiketa, tuomioistuimella olisi mahdollisuus määrätä poliisin tilassa säilyttämisestä toisin.

Kun huomioidaan vankiloiden ja poliisilaitosten etäisyydet, on todettavissa usean poliisilaitoksen kohdalla, että tutkintavankin sijoittaminen poliisin tilasta tutkintavankilaan 7 vuorokauden sisällä hankaloittaisi nykyiseen menettelyyn verrattuna esitutkinnan suorittamista merkittävästi.

Eryyisesti Keski- ja Pohjois-Suomen alueella, etäisyys lähimpään tutkintavankilaan on pitkä. Lapin poliisilaitokselta lähimpään tutkintavankilaan, Oulun vankilaan, on matkaa noin 200 kilometriä. Kun tutkintavanki on sijoitettu tutkintavankilaan, esitutkintaa suorittavan poliisin työajasta merkittävä osa menee matkustamiseen. Lisäksi on syytä huomioida, että kuulusteluita ja muita toimenpiteitä saatetaan tehdä peräjälkeen usean päivän ajan.

Niin ikään merkittävä osa esitutkintaa suorittavan poliisin työajasta menee matkustamiseen, jos esitutkinnan aikana suoritetaan sellaisia pakkokeino-toimenpiteitä, jotka oikeuttavat tai velvoittavat kohdehenkilön olevan läsnä.

Tällaisia pakkokeinotoimenpiteitä todetaan muun muassa vangitsemisvaatimuksen käsittelemistä käsittelevässä pakkokeinolain 3 luvun 6 §:ssä, jossa todetaan, että pidätettynä olevaa vangittavaksi vaadittua on kuultava henkilökohtaisesti. Mainittuun lainkohtaan viitataan myös matkustuskiellon käsittelyä koskevassa pakkokeinolain 5 luvun 11 §:ssä.

On tavanomaista, että esitutkinnan aikana tehdään kotietsintöjä. Pakkokeinolain 8 luvun 5 §:ssä todetaan läsnäolosta kotietsinnässä, että sille, jonka luona kotietsintä toimitetaan, tai hänen poissa ollessaan jollekin paikassa asuvalle, työskentelevälle tai muuten luvallisesti oleskelevalle on varattava tilaisuus olla etsinnässä läsnä. Läsnäolon järjestäminen tutkintavankilasta käsin lisää luonnollisestikin matkustamiseen käytettävän työajan määrää - tapauskohtaisesti lisäys toimenpiteen suorittamiseen vaadittavaan ajankäyttöön olisi moninkertainen.

Edellä mainittu 12 tunnin määräaika, johon sisältyisi myös matkoihin käytetty aika, muodostuisi tapauskohtaisesti ongelmaksi laajojen ja vaativien rikosepäilyjen tutkinnassa ja sellaisten poliisipiirien alueilla, joissa matkoihin käytetty aika olisi merkittävä.

Tutkintavangin yhteydenpito vankilan ulkopuolelle poikkeaa vankeusvankin osalta siten, että tutkintavangille voidaan asettaa yhteydenpidon rajoituksia. Tutkintavangille, jolle on asetettu yhteydenpidon rajoituksia, ei voida myöntää muun muassa lupaa internetin tai sähköpostin käyttöön ja lisäksi tapaamisiin saattaa liittyä kontrollitoimenpiteitä. Yhteydenpidon rajoitusten noudattaminen ja valvonta edellyttää tarkkaa ja tapauskohtaista yhteydenpitoon liittyvien asioiden huomioimista.

Poliisin saamien kokemusten perusteella on ollut havaittavissa, että tutkintavankien yhteydenpidon rajoitusten valvonnassa ja noudattamisessa vankilaympäristössä on ilmennyt yksittäisiä ongelmia, jotka ovat johtuneet muun muassa väärinkäsityksistä ja resurssien puutteesta. Esitutinnan turvaamisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että yhteydenpidon rajoituksia noudatetaan.

Rikostorjunnan toimintamahdollisuuksien turvaaminen ja tutkintavankien sijoittelu

Työryhmätyöskentelyssä on selvitetty mahdollisuutta perustaa Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoima tutkintavankilaosasto poliisin säilytystilojen yhteyteen. Työryhmän mukaan Poliisihallitus ja Rikosseuraamuslaitos voisivat sopia, että Rikosseuraamuslaitos ottaa poliisin säilytystilan tai osan siitä Rikosseuraamuslaitoksen valvonnassa olevaksi tutkintavankilan osastoksi. Työryhmä ei kuitenkaan päätenyt esittämään tällaisen osaston perustamista tässä vaiheessa. Työryhmä päätyi Pohjois-Suomen osalta erilliseen mainintaan niin, että Pohjois-Suomen osalta asiaa tulisi vielä selvittää.

Vankilassa suoritettavien kuulusteluiden osalta on huomioitava, että vankiloiden kuulustelutilat ovat osassa vankiloista puutteellisia ja niitä on vähän. Teknologia mahdollistaa myös kuulustelun suorittamisen etäyhteyden välityksellä, mutta menettelynä sen käyttö esitutinnan yleiset periaatteet huomioiden on marginaalinen.

Poliisi pitää tärkeänä, että tutkintavankien sijoittelua suunnitellaan poliisin ja Rikosseuraamuslaitoksen kesken niin, että turvataan poliisin suorittama esitutkinta lain edellyttämällä tavalla. Muun muassa esitutkintalain 3 luvun 11 §:ssä todetaan esitutinnan toimittamisajasta. Mikäli poliisin työssä matkustaminen ja erityisesti matkustamiseen käytetty aika lisääntyy, on täysin selvää, että myös esitutinnan suorittaminen pitkittyy ja hankaloituu - useat poliisit ovat aikaisempaa enemmän poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:n mukaisten tehtävien ulkopuolella. Erityisesti Pohjois-, Keski- ja Itä-Suomessa etäisyudet useilta poliisiasemilta tutkintavankiloihin ovat pitkiä.

Poliisiylitarkastaja

Heikki Lausmaa

Poliisitarkastaja

Juha Henttala

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen

Poliisijohtaja Timo Saarinen